

A KIEGYEZÉS

Haynau rémuralma – a megtorlás – a forradalom leverése után – majd: Haynau menesztése

Hatalmi csoportok:

- **Föderalizmus** hívei: **Windischgratz**: birodalom föderalisztikus, arisztokrácia túlsúlyát biztosító szervezet legyen – az egyes tartományokban rendi jellegű önkormányzat – Olmützi alkotmány alapján
- **Centralizmus** hívei: **Schwarzenberg**: monarchikus eszmére épített abszolutizmus (német államnyelv, centralizált birodalom, osztrák vezetés) – a liberális nagypolgárság is a centralizációs törekvéseket támogatja

1850 után neoabszolutizmus bevezetése: **Bach-rendszer (1851-1859)**

- **1851. Szilveszteri pátens** abszolút monarchiának nyilvánítja a birodalmat(az olmützi alkotmányt hatályon kívül helyezte)
- Alexander Bach: ügyvéd, liberális polgárság vezetője, részt vett a bécsi forradalomban, majd a Schwarzenberg-kormány tagja
- Célja: egységes birodalom létrehozása
- Német nyelvű közigazgatás
- Egységes irányítású közigazgatási egységek létrehozása: Erdély, Horvátország, Szerb Vajdaság és Temesi Bánság, öt kerület kialakítása
- Megyei önkormányzatok megszüntetése
- Az uralkodói hatalmat jól szervezett szakszerű adminisztráció megszervezésével segíti
- gazdasági szabadság biztosítása a polgárságnak (de: politikai szabadságjogok korlátozása)
- polgári állam kiépítése – de: osztrák mintára
- osztrák adórendszer, polgári és büntetőtörvénykönyv, iskolarendszer(germanizálás)
- államrendőrség, csendőrség, zsandárság, besúgók
- lajtántúli hivatalnokok gúnyneve: Bach-huszárok – öltözkük: vitézkötéses atilla- de a gombokon kétfejű sasok!, kakastollas kunkalap, gyöngyházmarkolatú görbe kard
- tilos: a lázadókéra emlékleztető körszakáll viselete

Gazdasági fellendülés

- 1853. Úrbéri pátens –de: szőlődézsma eltörlését nem veszi figyelembe + a majorsági földön élő jobbágyok felszabadítását állami kárpótlással – ez: hátrányos a parasztságra nézve
- végrehajtás módja: úrbéri perek során – ez feszültséget teremt
- a parasztság a földek egy részét maga kénytelen megváltani + a paraszti földállomány is csökken
- a nemesség kártalanítása: kötvényeket kap a megváltott földekért cserébe –köv.:
- nemesség egy része tönkrement
- nem tudták a gazdaságaikat modernizálni
- Gazdasági fellendülés
- Jobbágyfelszabadítás – mezőgazdaság kapitalizációja
- Gabonakonjunktúra + kettős vámhatár eltörlése – köv.: gabonatermelés növekedése
- Ipari termelés növekedése – vasúthálózat bővülése – külföldi tőke beáramlása
- DE: államadósság nőtt – ok: költséges a rendszer fenntartása (katonaság, rendőrség, államapparátus)

A neoabszolútizmus meghátrálása: külpolitikai kudarcok

- Az osztrákok kiszorulnak a Zollvereinből(1834) - az ötvenes években sem jutnak be
- 1853-56. krími háború – orosz szövetséges elvesztése
- A piemonti, francia – osztrák háború: 1859 – vereség (Solferino)
- Köv.: Bach menesztése
- **1860. október 20.: októberi diploma** – Apponyi György részt vesz a kidolgozásban
- 1848 előtti viszonyok helyreállítása
- ország egységének a helyreállítása
- megerendszer, kormányzervek visszaállítása
- de: az országgyűlés jogkörét szűkítette (az adóról és az újonclétszámról nem határozhatott)
- **1861. februári pátenst**: birodalmi gyűlés felállítása (a tartományok képviselőivel, de Magyarország a lélekszámához képest csak kevés: 85 szavazatot kapott a 343 tagú testületben)
- birodalmi tanács: kormány – tagjai az uralkodónak tartoznak felelősséggel

Az 1861-es országgyűlés – előzmények:

- 1859. Teleki, Klapka, Kossuth – Ideiglenes Kormány létrehozása Magyar Nemzeti Igazgatóság néven – Magyar Légión megalakítása – de: III: Napóleon fegyverszünetet köt - Ferenc József azért köt fegyverszünetet, mert tart a magyar felkeléstől
- 1859. tüntetés Kazinczy születésének 100. évfordulóján
- 1859. Ein Blick (válasz Bach Rückblickjére)
- 1860. Széchenyi halála - gyász
- 1860. március 15 megünneplése- az egyetemi ifjúság fölvonulása – Forinyák Géza joghallgató lelövése a Kerepesi temetőben, majd temetése – tömegdemonstráció.(60 ezer ember)
- Az országgyűlés mindkét pártja – elutasította a birodalmi gyűlést (vagyis az októberi diplomát és a februári pátenst) – az 1848-as alapra helyezkedtek
- Felirati Párt: Deák Ferenc – Ferenc Józsefet elismeri törvényes uralkodónak– a 48-as törvényeket maximumnak tartották – esetleg azokból még engedni is hajlandók lettek volna
- Határozati Párt: Teleki László – nem ismeri el Ferenc Józsefet törvényes uralkodónak a 48-as törvényeket minimumnak tartották – céljuk a teljes függetlenség, az 1849-es állapot visszaállítása volt- az emigráció függetlenségi és demokratikus programját akarták megvalósítani
- Teleki öngyilkossága – ok: kiélezett politikai küzdelem, a saját szavazói sem támogatták igazán
- Felirati Párt győzelme – majd: országgyűlés feloszlata
- Ok: Ferenc József Deák Ferenc feltételeit is visszautasította
- Provizórium bevezetése: Schmerling a miniszterelnök (az alkotmányosság felfüggesztése ideiglenesen)
- Magyar birtokososztály: visszatérés a passzív ellenálláshoz –de: ez egyre nehezebben tartható
- Államapparátus: nem vállaltak hivatalt, mert akkor árulónak tekintették őket
- Kapitalista fejlődés: nélkülük zajlott le, idegen tőkével

A KIEGYZÉS MEGKÖTÉSE

Kossuth: **A Dunai Konföderáció terve** – 1862-ben kerül nyilvánosságra

- Cél: a Habsburg Birodalom felbomlasztása
- A térség népeinek megóvása a cári birodalomtól
- A nagyhatalmak támogatásának megszerzése
- A nemzetiségi ellentétek megoldása
- Az elgondolás: Magyarország, Horvátország, Románia, Szerbia, Erdély – szövetségi állam létrehozása
- Nemzetiségi kérdés megoldása: Erdély és Horvátország különállása + nemzeti alapú önkormányzatok elismerése
- Fogadtatás: elutasítás – magyarok: a vezető szerepről és a szuverenitásról is le kellett volna mondani
- Nemzetiségiek: nemzeti államot akartak – a magyarok Kossuth elképzelése szerint így is vezető erőt képviseltek volna

A provizórium: 1861-65.

- Provizórium bevezetése: Schmerling a miniszterelnök (az alkotmányosság felfüggesztése ideiglenesen)
- Magyar birtokosztály: visszatérés a passzív ellenálláshoz –de: ez egyre nehezebben tartható
- Államapparátus: nem vállaltak hivatalt, mert akkor árulónak tekintették őket
- Kapitalista fejlődés: nélkülük zajlott le, idegen tőkével
- 1863. a lengyel felkelés leverése – csüggesztő hír
- Ausztria is hajlik a kiegyezésre – ok: Oroszország, Németország előretörése
- Udvar felkérése a provizórium idején: javaslat kidolgozása – gr. Apponyi György javaslata közös ügyek + két külön törvényhozó testület – delegációk
- 1863. Schmerling: erdélyi ogy. - a magyarok bojkottálták (csonka) – de: törvények születtek a románok egyenjogúsításáról – küldöttek a Birodalmi Gyűlésbe

Deák húsvéti cikke

- 1865. április 16. Pesti Napló – alkotmányosság visszaállítása esetén: közös ügyek elfogadása
- Udvar válasza – Schmerling lemondása
- 1865. december – országgyűlés összehívása
- Politikai csoportosulások: balközép- Tisza Kálmán, szélsőbal (a volt határozati párt)
- Deák hívei: többségben
- Országgyűlés: bizottságot választott a közös ügyek megtárgyalására – vezető: Andrássy Gyula, Deák Ferenc
- 1866. Königgraetz – a magyarok nem támasztanak nagyobb követeléseket
- köv.: a Kiegyezés megkötése – Ferenc József megkoronázása

A KIEGYEZÉS TARTALMA

A dualista államszervezet

- Kétközpontú, dualista államszervezet
- Közös uralkodó + közös ügyek: külügy, hadügy, pénzügy – alkotmányos felügyelet: 60-60 fős delegációk (a delegációk az uralkodó jogkörét erősítették)
- Közös védelem – közös hadsereg:K.U.K. – vezényleti nyelv a német, parancsnok az uralkodó
- Magyar Honvédség: korlátozott létszám

- Magyarország: a közös ügyeken kívül teljes önállóság
- Államforma: alkotmányos monarchia
- DE: Ferenc József – jelentős pozíciók – hadsereg – a magyar ogy. csak az adó-és újoncmegajánlás jogával rendelkezik
- Ferenc József: a delegációk véleménykülönbsége esetén az uralkodó szava döntött
- Előszentesítés joga: a magyar kormány törvényjavaslatait az uralkodó hagyta jóvá, mielőtt az ogy. elé került volna

A Kiegyezés értékelése

- Reális kompromisszum – de: a rendszer nem fejlődött – Magyarország önállóságát korlátozta
- A gazdasági élet fejlődött, a politikai rendszer nem
- Deák: remélte, hogy a rendszer fejleszthető
- Kossuth: Kasszandra-levél: a Kiegyezés egy pusztulásra ítélt birodalmat konzervál

Gazdasági kiegyezés

- Kereskedelmi és vámszövetség megkötése
- Közös ügyek fedezésére: kvóta – Ausztria: 70%, Magyarország:30%
- Egységes piac kialakítása: vámszövetség létrehozása, közös valuta, tőke és munkaerő szabad áramlása
- Adó-, mérték-, közlekedés- és hírközlési rendszer összehangolása
- 10 évenként meg kell újítani
- Köv.: gyors gazdasági fejlődés – védvámrendszer: A Lajtántúli iparcikkek és a magyar mezőgazdasági cikkek védelme

A Horvát Kiegyezés

- 1868. XXX.TC.: a horvát kiegyezés
- a törvény elismeri a horvátokat politikai nemzetnek
- Horvátország: beligazgatási autonómia – élén: horvát bán – a magyar miniszterelnök javaslatára az uralkodó nevezte ki
- Autonómia: közigazgatás, igazságügy, oktatásügy független
- Hivatalos nyelv: horvát
- De: a horvátok Ausztriával és Magyarországgal egyenrangú helyzetet akartak – trialzmus

A nemzetiségi törvény

- Eötvös József: nagy szerepe volt a törvény létrejöttében – az ogy. nacionalizmusával szemben képviselte a liberális álláspontját – Deák támogatta
- 1868. XLIV.TC.- alap: területi egység + egy politikai nemzet
- széles körű nyelvhasználat: oktatás, közigazgatás, igazságszolgáltatás alsó-és középső szintjén
- az anyanyelvi oktatás megteremtését az állam feladatává tette
- autonómiát nem biztosít, de: nemzetiségi egyesületek, pénzalapok létrehozását igen
- zsidók egyenjogúsítását is kimondták
- a nemzetiségiek: ennél többet akartak - + kialakulóban voltak a nemzetiségi államok – ezek vonzóerőt gyakoroltak (Románia, Szerbia)